

Religieus leven

Bouwen aan een nieuwe samenleving binnen de oude structuren

Terwijl het klassieke religieuze leven afneemt in Nederland, zijn er de afgelopen decennia veel nieuwe religieuze gemeenschappen ontstaan. In Nederland maken twee van deze gemeenschappen deel uit van de Catholic Workerbeweging: het Jeannette Noëlhuis in Amsterdam en de Dorothy-gemeenschap in Amstelveen. Welke raakvlakken zien leden van deze gemeenschappen met het klassieke religieuze leven?

De Catholic Workerbeweging is in 1933 ontstaan in New York op initiatief van de Amerikaanse journaliste Dorothy Day en de Franse vagebond-filosoof Pierre Maurin. Ze wilden de katholieke sociale leer consequent in de praktijk brengen en begonnen een 'Huis van gastvrijheid'. Daar boden zij vanuit een spiritualiteit van solidariteit en barmhartigheid concrete hulp aan mensen. Liefdadigheid combineerden zij met directe actie voor een meer rechtvaardige wereld. Dit vanuit de overtuiging dat we als christenen geroepen zijn om niet alleen maar hulp te bieden, maar ook de oorzaken van armoede en geweld aan te klagen.

Eind jaren '80 waaide de beweging over naar Europa. Het Jeannette Noëlhuis opende in 1988 haar deuren in de stedelijke jungle van de Amsterdamse Bijlmermeer. In oktober 2020 startte een groep jonge vrienden van het Noëlhuis de Dorothy-gemeenschap in de polder tussen Amstelveen en Uithoorn. De naam verwijst niet alleen naar Dorothy Day maar ook naar de Amerikaanse zuster Dorothy Stang, van de Congregatie van O.L. Vrouw van Namen. Zij werd in 2005 in Brazilië vermoord vanwege haar inzet voor het behoud van het regenwoud en strijd tegen de onderdrukking van de kleine boeren in de Amazone.

Op beide plekken delen leden van de kerngroep op familiale manier hun leven met ongedocumenteerde vluchtelingen. Het zijn twee levendige en vaak ook chaotische huishoudens. Het tegendeel van een kloosterlijk leven, zo zou je geneigd zijn te denken. Toch voelen veel leden van deze gemeenschappen zich geïnspireerd door de tradities van religieuze leven en zijn er warme contacten met gemeenschappen van religieuzen. Ik sprak afzonderlijk met leden van de twee gemeenschappen en heb hun antwoorden hieronder samengevat.

In hoeverre voelen jullie je als gemeenschap verwant met religieuzen?

We herkennen eenzelfde verlangen naar evangelisch leven, ten dienste van God, medemensen en Gods schepping. We delen waarden als gemeenschapsleven, dienstbaarheid, gebed en inzet voor een betere wereld. Op verschillende manieren bieden we in onze gemeenschappen een alternatieve levensvorm binnen een kapitalistisch systeem waarvan steeds duidelijker wordt dat deze onze aarde naar de knoppen helpt.

In 2021 participeerde de Dorothy-gemeenschap in het *Space for Grace*-programma en werden we gekoppeld aan de Clarissen in Megen. Die contacten zijn goed bevallen. De zusters waren met een voedselbos bezig, terwijl de Dorothy-gemeenschap een grote moestuin aanlegde.

Net zoals in klassieke religieuze gemeenschappen, leven we bij de Catholic Worker behoorlijk intensief samen met mensen die geen familie zijn, ook niet per se vrienden. Religieuzen hebben een lange ervaring van hoe men om kan gaan met de onderlinge dynamiek in een gemeenschap, met name ook wanneer gemeenschapsleven spannend wordt. Daar kunnen we als nieuwe leefgemeenschappen veel van leren. Religieuzen zijn een beetje onze "oudere en wijzere zusters en broeders".

We kunnen ook veel leren van religieuzen wat betreft hun toewijding aan het geestelijk leven en gebed. Het is wat gebed betreft wat behelpen in onze gemeenschappen, ook al hebben beide gemeenschappen een vast ritme van gemeenschappelijk gebed. Het is voor sommigen onder ons een geruststelling te weten dat er kloosters zijn waar wij heen kunnen voor stilte en gebed.

Overigens zijn veel *catholic workers* van protestantse huize. Ook andere, oecumenische en protestantse gemeenschappen, zijn voor sommigen onder ons een inspiratiebron: bijvoorbeeld de Jesus Bruderschaft (Duitsland), Nieuw Sion, de Wonne in Enschede, het Diaconessenhuis in Amerongen.

Wat zijn de voornaamste verschillen tussen jullie leven en dat van religieuzen?

Het voornaamste verschil zijn de duidelijke structuren van het

religieuze leven. Daardoor is het klassieke religieuze leven stabiel en rustiger, vergeleken met het leven in een Catholic Workergemeenschap. Religieuzen leggen geloften af, het leven bij de Catholic Worker is vrijblijvender. Wat betreft vorming en begeleiding van nieuwe leden, kunnen we veel van religieuzen leren. Sommigen blijven lange tijd, zelfs hun hele leven; anderen gaan na een tijdje weer verder. Dorothy Day vergeleek de Catholic Worker wel eens met een universiteit, waar mensen veel opsteken wat ze in hun latere leven meenemen.

Aan de andere kant waarderen we de grote vrijheid binnen de beweging. Dorothy Day was niet alleen een vrome en toegewijde katholiek, maar ook een overtuigde pacifiste en anarchiste. Ze weigerde om constituties of hiërarchische structuren in te stellen. Elke gemeenschap heeft de vrijheid om de basiswaarden van de Catholic Worker naar eigen inzichten en behoeften vorm te geven. Daardoor kan men vrijelijk experimenteren en eigen keuzes maken als gemeenschap. Besluiten nemen we zoveel mogelijk met consensus.

De diversiteit onder *workers* is groot. In de colofon van de nieuwsbrief van het Jeannette Noëlhuis staat: "In onze gemeenschap werken christen-anarchisten en sociaal-democraten, veganisten, vegetariërs en vleeseters, hardcore protestanten en Latijn prevelende katholieken, jong en iets minder jong, bewust baanlozen en voltijds werknemers, vrouw en man, homo en hetero, samen onder één dak."

Als *catholic workers* kijken we niet alleen kritisch naar maatschappelijke systemen, maar ook naar de patriarchale machtsstructuren binnen de kerk. De onafhankelijke positie van de Catholic Worker binnen de Kerk

biedt vrijheid en ruimte om te experimenteren met liturgische vormen en taal, met oecumene en interreligieuze dialoog.

De gastvrijheid die we bieden bij de Catholic Worker is laagdrempelig en ook dat zorgt voor grote diversiteit. “De gebroken wereld komt bij ons binnen”, zei iemand. Dat maakt het leven in een ‘Huis van gastvrijheid’ intensief, soms te intensief. Maar het biedt ook een uniek perspectief op de samenleving en de problemen waarmee mensen aan de marge worden geconfronteerd. En dat houdt het vuur brandend om ons in te zetten voor maatschappelijke veranderingen.

Hoe zien jullie de toekomst van religieus leven en jullie samenwerking met religieuzen?

Het kan inspirerend zijn voor religieuzen te weten dat religieus gemeenschapsleven op nieuwe manie-

ren doorgaat, en dat jongere mensen hiervoor kiezen. Vanuit een kritische blik op hoe het eraan toegaat in kerk en wereld, kunnen religieuze tradities nieuwe betekenis krijgen. Hoe kan armoede bijvoorbeeld zo geleefd worden dat het een alternatief biedt op hoe we omgaan met mensen die worden gemarginaliseerd en als alternatief op de consumptiemaatschappij die de aarde vernietigt? Hoe kunnen devotiepraktijken ons helpen om ons in te blijven zetten voor vrede en gerechtigheid? Rond dit soort kwesties kunnen we samen optrekken met religieuzen. Misschien zouden religieuzen op een soort diaconale retraite kunnen komen bij ons om te ervaren hoe het is wanneer je gastvrijheid biedt aan mensen in de maatschappelijke marge, en hoe geweldloos verzet

tegen een onrechtvaardig systeem eruit kan zien. Een belangrijk onderdeel van ons charisma is dat er bijna altijd wel catholic workers in de gevangenis zitten of ergens worden opgepakt en afgevoerd, zoals Jezus ook werd opgepakt en afgevoerd. Of in ieder geval dat we de consensus van de samenleving dat oorlog en wapenhandel en bezetting en patriarchaat en noem maar op o.k. zijn, dat we die consensus doorbreken.

Pierre Maurin sprak vaak over de noodzaak van *‘building a new society within the shell of the old’* (bouwen aan een nieuwe samenleving binnen de verharde structuren van de oude). Dat kan wat ons betreft de weg zijn die klassieke en nieuwe vormen van religieus leven samen kunnen gaan.

GERARD MOORMAN

Meer over het Jeannette Noëlhuis: www.noelhuis.nl

Meer over de Dorothy Gemeenschap: www.dorothygemeenschap.nl

De Dorothygemeenschap

